

Üniversite Sanayi İşbirliği'nin Etkin Arayüzü Olarak Konya Teknokent

Özet

Konya Teknokent, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yasasına göre kurulmuş olan “Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesinin” yönetici şirketi olarak 2004 yılında kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır. Konya Teknokent AŞ bünyesinde 2006 yılında kurulmuş olan Proje ve İş Geliştirme Merkezi-PIGEM; teknoloji transferi, girişimciliği destekleme ve inovasyona yönelik diğer nitelikli destek faaliyetleri ile üniversite-kamu-sanayi işbirliğini sağlayan etkin bir arayüz konumuna ulaşmıştır. PİGEM 2012 yılında Selçuk Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisine (SELÇUK TTO) dönüştürülmüştür. SELÇUK TTO; Farkındalık, Tanıtım, Bilgilendirme ve Eğitim Hizmetleri, Destek Programlarından Yararlanmaya Yönelik Hizmetler, Proje Geliştirme/Yönetim Hizmetleri (ÜSİ Faaliyetleri), Fikri Sınai Hakların Yönetimi ve Lisanslama Hizmetleri, Girişimcilik ve Şirketleşme Hizmetleri faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konya Teknokent, Selçuk TTO, Üniversite Sanayi İşbirliği

Abstract:

Konya Teknokent (Selcuk University Technology Development Zone) being a technopark founded in accordance with law no 4691 under the title of Selcuk University Technology Development Zone is established in 2004 and commenced its activities. Project and Business Development Center (PIGEM) established in 2006 within the body of Konya Teknokent Inc. has become an effective interface supporting university – public – industry cooperation with the other qualified support activities for technology transfer, entrepreneurship, innovation. And PIGEM was converted to Selcuk University Technology Transfer Office (Selcuk TTO) in 2012. Selcuk TTO offers Awareness, Information, Advertising and Training Services, Services for benefiting from Support Programmes, Project Development / Management Services, Management of Property Rights and Licensing Services and Entrepreneurship and Incorporation Services.

Keywords: Konya Teknokent, Selçuk TTO, University – Public – Industry Cooperation

1. Konya Teknokent A.Ş.

Konya Teknokent, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yasasına göre kurulmuş olan “Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin” yönetici şirketi olarak 2004 yılında kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır.

Konya Teknokent AŞ; Selçuk Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı, Konya Sanayi Odası, Konya Ticaret Odası, Konya Ticaret Borsası ve Konya Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü'nün ortağı olduğu bir hizmet kuruluşudur.

Halen 91 şirket Teknokent bünyesinde Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinde bulunmakta olup, şu an bünyemizde boş ofis bulunmamaktadır. Bu şirketlerin %49'u Bilişim Teknolojileri ile ilgili şirketler olup, bunu %20 ile Makine-Mekatronik, %9 ile Biyoteknoloji, %6 ile Elektrik-Elektronik, %5 ile Çevre ve Enerji, %3 ile Medikal-Biyomedikal ve %1 ile İnşaat ve Mimarlık kategorilerindeki şirketler izlemektedir.

Konya Teknokent'in güçlü yönleri olarak; üniversite odaklı oluşu, deneyimli ve kurumsallaşmış olması, üniversitenin gücü ve desteğinin yanında olması, KOP Bölgesindeki tek faal Teknokent oluşu, KOP Bölgesindeki Üniversiteler ile protokole dayalı güçlü işbirlikleri, bünyesinde görevlendirilen akademisyen sayısının fazlalığı, bünyesinde yürütülen Teknogirişim/1512 aşamalı girişimcilik desteği/San-Tez desteği almış proje sayısının fazlalığı, Teknoparklar sıralamasında 7. oluşu ve Selçuk Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisine sahip oluşu ve bu yapının TÜBİTAK 1513 programı kapsamında desteklenen 10 Transfer Ofisinden birisi oluşu ifade edilebilir.

2. Selçuk Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi (SELÇUK TTO)

Selçuk Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi (SELÇUK TTO), 2006 yılında Konya Teknokent bünyesinde kurulmuş olup, geçen sürede üniversite-sanayi işbirliği konusunda yürüttüğü faaliyetleri ile ülkemizdeki en başarılı Teknoloji Transfer Ofislerinden biri konumuna ulaşmıştır. Nitekim bu kapsamda Selçuk Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Hakkı GÖKBEL'in onay ve teşviki ile SELÇUK TTO olarak hazırlanan kapsamlı bir proje ile TÜBİTAK-TEYDEB tarafından hazırlanan 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programına başvurulmuş ve desteklenen 10 ofisten birisi olma başarısını göstermiştir.

SELÇUK TTO da bağlı bulunduğu Teknokent gibi Bölgesel bir nitelik taşımakta olup, hedefi 4 il ve 7 üniversitede Üniversite-Sanayi işbirliği kapsamında faaliyetlerde bulunmaktadır. Ulaşılan bu nihai durumda Konya Teknokent'e bağlı SELÇUK TTO'nun ulaştığı konumu ve geleceğe dönük hedeflerini gerçekleştirme yönünde ortaya çıkardığı fırsatların görülmesi açısından son derece önemlidir. Bu sebeple Ülkemizdeki birçok büyük üniversite, teknoloji transfer ofisi kurarken Konya Teknokent-SELÇUK TTO Modelini inceleme gereğini duymaktadır.

2.1. Üniversite - Sanayi İşbirliği

KOP illerinde bulunan 7 üniversitenin sahip olduğu bilgi birikiminden faydalanmak suretiyle üniversiteler ile bölgedeki özel sektör kuruluşları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu işbirliği, üniversitelerin sahip olduğu akademik bilgi birikiminin kamu/özel sektör projelerinde kullanılması odaklıdır. Bu kapsama yönelik olarak;

- Özel sektör kuruluşlarına ve tüm ilgili araştırmacılara bilgi, teknoloji ve işbirliği imkanlarına erişim konularında danışmanlık yapılması, söz konusu kişilerin yönlendirilmesi ve ulusal/uluslararası ortaklık anlaşmalarına aracılık yapılması,
- Bölgedeki üniversiteler ve sanayi kuruluşları arasındaki çok ortaklı projelerde proje takımı oluşturma vb. faaliyetlerin yapılması ve koordine edilmesi,
- Üniversite öğretim elemanları ve sanayi kuruluşları arasındaki kontratlı ar-ge projesi hazırlanması, yürütülmesi ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesinde arayüz olunması,
- Selçuk TTO bünyesinde hazırlanan Ar-Ge projelerin yürütülmesinde idari, teknik, mali ve hukuki destek verilmesi,
- Üniversitelerdeki teknik donanım ve imkanlardan özel sektör kuruluşlarının faydalanmasının sağlanması, Sanayinin ihtiyaçlarına yönelik fizibilite raporu ve teknik rapor tanzimi hizmetlerinin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır.

2.1.1. Süreç ve Gerçekleşme

SELÇUK TTO Üniversite-Sanayi İşbirliği Birimi, Üniversite-Sanayi işbirliğini gerçek anlamda hayata geçirmiştir. SELÇUK TTO tarafından 200'ün üzerinde kontratlı proje yapılmış, toplam bütçesi 70 milyon TL'ye yaklaşan bu projelerde 220 civarında akademisyen görev almıştır. Proje yazılması ve danışmanlık hizmetlerinde öğretim elemanlarından yararlanılmış, SELÇUK TTO bu faaliyetlerde üniversite ve sanayi arasında ara yüz fonksiyonu üstlenmiş, bölge sanayinde projeli hayata geçiş ve Ar-Ge kültürünün oluşmasında önemli görevler almıştır.

2.1.2. Bölge Verileri

Bölgede büyük bir sanayi işletmesi potansiyeli mevcut olup, OSB ve KSS'lerde 7811 işletme bulunmakta olup, OSB ve KSS'ler dışında ise 20.000 KOBİ bulunmaktadır. Bölgedeki 7 üniversitede ise 2,516'sı öğretim üyesi olmak üzere 5,962 öğretim elemanı, 133,739 öğrenci ve müthiş bir araştırma alt yapısı bulunmaktadır. SELÇUK TTO bu iki büyük kitle arasında bilgi ve teknoloji transferinde ara yüz olma görevini başarı ile yürütmekte ve bu fonksiyonunu çok daha ileriye taşıma gayreti içerisinde bulunmaktadır.

SELÇUK TTO bölgedeki işletmeler ile ilgili önemli bir veri tabanına sahip olup, STK ların da desteği ile bu veri tabanının sürekli güncellenmektedir. KOP Üniversiteler Birliği desteği ile bölge üniversitelerdeki akademisyen verilerinin tamamına yakına ulaşmıştır. Bu şekilde iki kesimin eşleştirilmesinde isabetli yaklaşımlar sergilenmektedir.

2.1.3. Faaliyet

Sektöre ulaşmanın, sorunlarını tespit etmenin, Ar-Ge ve inovasyon ihtiyaçlarını ortaya çıkarmanın değişik yöntemleri bulunmaktadır. SELÇUK TTO bu yöntemlerin hepsini benimsemekle birlikte esas olarak, yüz yüze görüşme prensibini benimsemiştir. Buna göre;

- Üniversite-sanayi işbirliği temsilcileri işletmeleri yerinde ziyaret edilmekte, mevcut durumu raporlamakta, sorunlar ortaya çıkarılmakta, sistem, ürün ve süreçle ilgili geliştirilecek, iyileştirilecek hususlar tespit edilmekte, yeni bir ürün geliştirme talepleri alınmaktadır.
- Tespit edilen bu hususlar uzman veri tabanından tercihen proje hazırlama eğitimi almış uzman/uzmanlar seçilmektedir.
- Seçilen uzman/uzmanlar ile firmaya yerinde ziyaret gerçekleştirilmektedir. Ar-Ge, inovasyon konuların üzerine uzman ve firma yetkilileri görüşmekte, tartışmakta ve proje kararı çıkmaktadır (eşleştirme)
- Proje kararı çıktığında hangi destek programına başvurulacağına karar verilmektedir.
- SELÇUK TTO hem işletme ile hem de öğretim elemanı ile karşılıklı mali ve teknik sorumlulukların yer aldığı kontratlar imzalamakta ve süreç başlatılmaktadır.
- SELÇUK TTO ilkelerine göre, firma teknik bilgileri sağlamakla, uzman proje yazımından sorumludur. Bu husus uzmanın projeyi içselleştirmesi açısından büyük önem taşımaktadır.
- Projeyi yazan uzmana projede teknik danışman olarak yer verilmesi istenilmektedir ki, üniversite-sanayi işbirliğinin ancak bu şekilde gerçekleşmesi mümkün görülmektedir.
- SELÇUK TTO ya kontrat gereği yatırılan yazım ücretleri anlaşma gereğince doğrudan öğretim elemanının hesabına yatırılmaktadır.
- Proje ilgili destek programında kabul edildikten sonra firma ve öğretim elemanı arasında karşılıklı teknik danışmanlık kontratı imzalanmaktadır.
- Buna istinaden ilgili öğretim elemanının Konya Teknokent-SELÇUK TTO bünyesinde görevlendirilmesi istenilmekte ve teknik danışmanlık TTO üzerinden ilgili firmaya verilmektedir. Mali konularda taraflar TTO ile muhatap olmakta, ödemeler TTO üzerinden ilgili uzmana yapılmaktadır.
- Üniversite-sanayi arasındaki arayüz fonksiyonu sadece projeli çalışmalarda değil, özel teknik danışmanlık taleplerinin karşılanması, fizibilite raporu hazırlanması, bilirkişilik vs konularında da kontratlı olarak yürütülmektedir.
- Bu kapsamda Üniversitelerin Ar-Ge ve inovasyon alt yapıları da SELÇUK TTO tarafından sektörüm hizmetine sunulmaktadır.

Bu modül SELÇUK TTO'nun çok başarılı olduğu ve diğer TTO lardan farklı olduğu bir yönü olup, yukarıda verilen kontratlı araştırma sayısı verileri de bu hususu açıkça ortaya koymaktadır.

2.2. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Ticarileştirme

KOP Bölgesi üniversitelerinde fikri mülkiyet kapsamında değerlendirilebilecek çalışmaların belirlenmesi, patent işlemlerinin yürütülmesi ve patentlerin ticarileştirilmesi bu birimin amacı olarak ifade edilebilir. Bu ana amaca yönelik olarak;

- Öğretim elemanlarının, öğrencilerin ve Teknokent firmalarının patent başvurusu yapma, faydalı model tescili, endüstriyel tasarım tescili ve marka tescili işlemleri konusunda bilgilendirilmesi ve teşvik edilmesi,
- Bölgedeki ulusal ve uluslararası patent başvurularının sayısının artırılması,
- Ülkemizde fikri ve sınai hakların korunmasına katkıda bulunulması hizmetlerinin yerine getirilmesi planlanmaktadır.

2.2.1. Patent Destekleme Programı (PADES)

Bu modül kapsamında 2009 yılından beri PADES adı verilen bir patent destekleme programı uygulanmaya başlamış ve kapsamı genişletilerek uygulanmaya devam edilmektedir. Bu program kapsamında yılda öğretim elemanı başına 2, teknokent firması başına 3 patent desteklenmekte iken, 2013 yılında öğretim elemanları için konulan kısıt kaldırılmıştır. Bu program kapsamında ayrıntıları daha sonra anlatılacağı üzere, belirtilen kesimlerin buluşlarının patentleşme süreci SELÇUK TTO tarafından takip edilmekte, destekleme kararı verilen müracaatlarda (Ulusal ve Uluslararası-PCT) patent vekili ücreti karşılanmaktadır.

Bu kapsamda 42 ulusal, 8 uluslararası (PCT), 2 ulusal faza geçiş olmak üzere toplam 52 patent müracaatı destek kapsamına alınmıştır. Ayrıca; 2013 yılında bu kapsamda 33 ulusal ve 8 uluslararası (PCT) olmak üzere toplam 41 patent başvurusu alınmış, değerlendirilmektedir. Patent başvurularından 14'ü tescil almıştır. Bu program kapsamında patent destekleri bir hizmet olarak yürütülmüş ve farkındalık oluşturulmuş, önemli bir patent havuzuna sahip olunmuştur. Programa giderek artan yoğun ilgi programın hedefine ulaştığını göstermiştir. Ayrıca, ticarileşme potansiyeli yüksek 4 başvurusu yapılmış buluşun ticarileştirilmesi ile ilgili ulusal ve uluslararası mekanizmalar ile temas ve iş birliklerine geçilerek, ticarileşme sistematığı oluşturulması yönünde önemli mesafeler kat edilmiş, makul bir sürede bunların ticarileşmesinin sağlanması ve ülke genelinde rol model olunması yolunda kararlılıkla ilerlenmektedir.

2.2.2. PADES'ten Yararlanabilenler

Konya Teknokent-SELÇUK TTO, KOP Bölgesi Üniversitelerinin Öğrencilerinin, Öğretim Elemanlarının ve Konya Teknokent Firmalarının buluşlarının patentlenmesi ve ticarileşme süreçlerini desteklemektedir.

2.2.3. Destek Kapsamı

- Patent başvuruları ile ilgili patent vekili ücretlerinin karşılanması,
- Ticarileşme faaliyetlerinin yürütülmesini veya bu konuda danışmanlık yapılmasını,
- Süreçte ihtiyaç duyulan tüm hukuki destekleri,
- Spin off/Start up şirket kurulmasını,
- Buluşla ilgili araştırma ve prototip üretimi sürecinde değişik destek programlarından yararlandırılmasını içermektedir.

2.2.4. Patent Portföyü

SELÇUK TTO, buluşlar için genel ve kategorik portföy oluşturmuştur. Bu portföyde patent/patent olma ihtimali güçlü ve ticarileşme potansiyeli yüksek buluşlar yer almaktadır. Ticarileşme sözleşmesi yapılan diğer buluşlara da bu portföyde yer verilebilmektedir. Bu program kapsamında SELÇUK TTO taraflardan; buluşlarının public olmasına sebep olacak yayın, bildiri ve diğer yollarla açıklanmadan önce TTO ile görüşülmesini, ticarileşme sürecinde ilk görüşmenin TTO ile yapılmasını, sözleşme hükümlerine göre hareket edilmesini istemektedir.

2.2.5. EP, PCT Başvuruları

SELÇUK TTO patent başvurusunun öncelikle ulusal nitelikte (TPE ye) yapılmasını istemekte ve bu yönde irade ortaya koymaktadır. Başvurunun yapılması ile birlikte rüçhan hakkı başlamakta ve rüçhan hakkı kullanımı 12 ayda sona ermektedir. PADES programına başvurusu kabul edilen ve TPE başvurusu yapılan buluşlar için 12 ay dolmadan önce gelen raporlar da dikkate alınarak, EP, PCT başvuruları da kabul edilmekte, desteklenmesi kabul edilenlerin söz konusu başvuru süreçleri işletilmekte ve süreç TTO tarafından izlenmektedir. Bu süreçte de işlemler, patent vekili ücretleri ve hukuki gereksinimler, koyduğu ilkeler kapsamında TTO tarafından karşılanmaktadır.

Başvurusu desteklenenlerin TÜBİTAK ulusal patent (TBF1), uluslararası/bölgesel (TBF2) patent başvuruları da TTO tarafından anlaşmalı Patent Vekili aracılığı ile desteklenmekte, uluslararası/bölgesel patent başvuruları (TBF3) (100.000 TL'ye kadar şartlı geri ödemesiz) da sağlanmaktadır. TPF3 e başvuru için ABD, JP ve 3 PCT ülkesinde ve EP sisteminde patent başvuru yapabilecek durumda olması şartı vardır. Patent başvurusu EP, US, JP ve 5 EP üyesi olmayan ancak PCT üyesi ülkelerde patent belgesi aldığı anda destek hibeye dönüştürülmektedir. Belge alınmaması durumunda ise destek 7 yıl içerisinde taksitler halinde ödenmektedir.

2.2.6. Öğretim Elemanlarına PADES Katkısı

SELÇUK TTO tarafından yürütülen PADES programı sayesinde; buluşların yayın, bildiri vs ile patentlenebilirliğinin önlenmesi ve public olmamasının önüne geçilmekte (dış kaynaklı projelerin ve tez projelerinin isteğe bağlı patent incelemesine tabi tutulması da bunu büyük ölçüde önleyecektir), patent sürecindeki maliyetler karşılanmakta, süreç TTO

tarafından takip edilmekte ve hukuki destekler verilmekte ve ticarileşme yükü ilginin üzerinden alınarak profesyonel olarak gerçekleştirilmekte veya ilgiliye bu konuda danışmanlık verilmektedir.

2.2.7. Patent ve Ticarileşme Süreci

Fikirden patente, patentten ticarileşmeye kadar takip edilen süreç şu şekilde özetlenebilir: buluş sahibinin ön araştırma formu ile müracaatını yapması, buluşun şekli incelemesinin yapılması, patent vekilinin patent ön araştırmasını yapması, patent değerlendirme kurulunda değerlendirmenin yapılması, değerlendirme kurulunun ön araştırma sonucuna (patentlenebilirlik) ve ticarileşme potansiyeline göre patentin PADES kapsamına alınmasına karar vermesi, TÜBİTAK patent teşviklerinin alınması, ticarileşme sözleşmelerinin imzalanması, patentin ticarileştirilmesi, lisanslanması, spin off/start up şirket kurulması-prototip süreci-prototip/ürün ticarileşme süreci.

2.3. Girişimcilik ve Şirketleşme

Modülün amacı; Üniversitelerdeki akademisyenlerin, öğrencilerin ve genç girişimcilerin start-up şirketleri kurmasını teşvik etmek ve desteklemek amacıyla girişimcilik desteği sağlamak, şirket kuruluşu öncesi ön-inkübasyon, şirket kuruluşu sonrası inkübasyon hizmeti vermek, risk sermayesi ve Ar-Ge desteklerine erişim konusunda danışmanlık hizmeti sunmaktır.

2.3.1. Süreç ve Veriler

Konya Teknokent-SELÇUK TTO Girişimcilik ve Şirketleşme Birimi, öğretim elemanları ve öğrenciler için “kuluçka merkezi” görevini üstlenmiş, pre-inkübasyon, inkübasyon aşamalarında ofis, büro donanımı desteği, mentörlük görevini üstlenmiş, başvuracakları destek programları, proje hazırlama ve yürütme konularında teknik danışmanlık sağlamış, deneyimli girişimci konumuna gelinceye kadar bu destekler devam ettirmiştir. Daha çok üniversite öğrencilerine dönük “Ünigirişim” ve “Zirveler İçin Yetişin” adı verilen girişimcilik programlarında binlerce genç eğitmiştir. Nitekim bu kapsamda öğrenciler tarafından kurulan şirket sayısı 44 olup (halen faal 10 şirket), oldukça önemli bir performans göstergesi olarak görülmektedir. Ayrıca buradan yetişen öğrencilerin ve akademisyenlerin Sanayi Bakanlığı TEKNOGİRİŞİM Sermayesi Desteği ve TÜBİTAK 1512-Girişimcilik Aşamalı Destek Programlarından proje desteği almalarına yardımcı olunmuş (38 adet, halen 31’i faal), ofis verilmiş, proje, sonrası 1 yıl kirasız ofis ve ücretsiz mentörlük desteği verilmiş ve deneyimli girişimciler olarak Teknokent bünyesinde yer almaları sağlanmıştır. Yine Konya Teknokent bünyesinde öğretim elemanları ortaklı 55 şirket kurulmuş olup, halen bu yapıdaki 33 şirket faal durumdadır.

Şekil 1. ÜNİGİRİŞİM Pre-İnkübatör

2.3.2. Faaliyetler

- Zirveler İçin Yetişim Programı ile girişimcilikte farkındalığın oluşturulması, girişimcilik becerisinin ortaya çıkarılması
- Üni-girişim programı ile ar-ge ve inovasyon içerikli iş fikrinin iş planı ve projesine dönüşümünün öğretilmesi
- Üni-girişimde başarılı olanların, pre-inkübasyona alınması, mentör atanması, kuluçka merkezinde ücretsiz ofis-mobilya ve destek hizmetlerinin verilmesi. En fazla bir yılda iş planının mentör desteği ile hazırlanarak Teknogirişim/1512 gibi programlara müracaatlarının sağlanması
- Teknogirişim/1512 proje desteği alanların inkübasyona alınması, şirket kurulumunun gerçekleşmesi, kuluçka merkezinde nitelikli ofis verilmesi, mentörlük desteğinin devamı.
- Projenin ikinci yılında şirketin kira alınmaksızın kuluçka merkezinde mentör desteği ile faaliyetlerinin devam etmesinin, melek sermaye ile buluşturulmalarının sağlanması
- Kuluçka merkezindeki 4. yılda başarılı ise, Teknokent bünyesinde deneyimli girişimci olarak kalmalarının sağlanması, başarısız olanların ise kuluçka merkezindeki varlıklarının sonlandırılması.